

1. Zonde begint klein...

Al het grote begint klein. Dat geldt voor alles wat mooi is, wat goed is. Een prachtig project begint met een eerste gedachte. Maar het geldt ook voor het kwaad, voor het negatieve. Dit hoofdstuk, 1 Koningen 21, loopt uit op de ondergang van het koningshuis waar Achab onderdeel van is. Achab is koning over het noordelijk deel van Israël, het Tienstammenrijk. In het zuiden had je het Tweestammenrijk Juda. Daar regeerde het koningshuis van David. Maar in het noorden, in het Tienstammenrijk, waren het steeds verschillende koningshuizen. De vader van Achab, Omri, was koning geworden door een staatsgreep. Toen Omri stierf werd Achab koning. En na Achabs dood hebben nog twee van zijn zonen geregeerd, eerst Ahazia en daarna Joram. Dus dat koningshuis van Omri heeft vier koningen voortgebracht: Omri, Achab, Ahazia, Joram. En vervolgens werd dat hele koningshuis uitgemoord, door Jehu. Een enorm drama. En hier, in dit hoofdstuk, vertelt de schrijver wat de aanleiding is voor de ondergang van dit koningshuis. Het zijn alle vier goddeloze koningen. Maar hier, deze gebeurtenis, is als het ware de druppel die de emmer doet overlopen. Achab is in Jizreël, daar heeft hij een tweede paleis. Zijn grootste paleis staat in Samaria, maar hier heeft hij een tweede huis, een soort vakantiehuisje, maar dan veel groter. En terwijl hij loopt te genieten, buiten, kijkt hij naar de wijngaard van zijn buurman, van Naboth, en hij denkt: 'Dat lijkt me wel wat, om die wijngaard erbij te hebben, daar kan ik mooi een moestuin van maken.' Hij loopt al te fantaseren: 'Daar de worteltjes, daar de uien, daar de tomaten...' En weet je, hier zit de wortel van het kwaad: de begeerte, altijd méér willen hebben. Had Achab niet genoeg te eten, daar in Jizreël, had hij geen worteltjes en uien

en tomaten? Natuurlijk wel. Maar hij wil méér. Niet voor niets lopen de Tien Geboden hierop uit: 'U zult niet begeren het huis van uw naaste, de vrouw van uw naaste...' Noem maar op. In het hart van Achab schiet een ander worteltje op. De wortel van de begeerte. En dat kleine worteltje wordt groter. Kijk, daar is zijn buurman, Naboth. 'Joh, wat wil je hebben voor je wijngaard? Noem maar een prijs! Of wil je er een andere wijngaard voor terug? Ik geef je er ééntje die nog veel mooier is.' Achab denkt dat het zó geregeld is. Maar dat valt tegen. Naboth weigert. Vers 3: 'Laat de HERE daarvan bij mij geen sprake doen zijn, dat ik u het erfelijk bezit van mijn vaderen zou geven!' Wat bedoelt Naboth? Waarom wil hij niet verkopen? Omdat die wijngaard het erfelijk bezit is van zijn familie. Uiteindelijk was dat een geschenk van God Zelf. Want hoe zat dat in Israël? Toen het volk Israël uit Egypte was gekomen, uit de slavernij, en toen het in het Beloofde Land was aangekomen, had God gezorgd dat het hele land verdeeld was, over de stammen, en daarbinnen weer over de families. Grond verkopen, dat deed je niet. Want die grond was het geschenk van God voor jouw familie. Je deed het alleen in uiterste noodzaak, en dan liefst binnen de familie. En er was ook nog een regel dat na 49 jaar, 7 x 7 jaar, de grond die tóch was verkocht weer terug moest komen in handen van de oorspronkelijke families.

Dat systeem was door God Zelf gegeven om zo te voorkomen dat er grootgrondbezitters kwamen, die alle andere stukken land opkochten. Een heel mooi, sociaal systeem. In dat antwoord van Naboth proef je zijn diepe respect voor God Zelf en voor het geschenk dat God aan hem en aan zijn familie heeft toevertrouwd.

2. ... maar als je het laat groeien wordt het onverdund kwaad

Maar Achab heeft daar geen boodschap aan. Hij gaat naar huis. Hij is boos, hij is gefrustreerd, en hij gaat op bed liggen, makkend als een klein kind, met zijn gezicht naar de muur. En hij wil niet eten. Voel je hoe hij aandacht trekt?

En ja hoor, daar komt zijn vrouw al aan, Izebel. 'Wat is er aan de hand?' Nou ja, Achab vertelt het hele verhaal. Izebel kijkt hem minachtend aan. 'Man, man, ben jij nou een koning?! Sta op en ga eten, ik regel het wel even.' En Achab geeft haar zijn zegelring.

Dat wil zeggen: ze mag alles doen in zijn naam, hij tekent vooraf. En we hebben het gelezen. Er wordt een nep-proces in gang gezet. Eerst moeten de leiders van de stad een vasten uitroepen. Oftewel: iedereen moet gaan vasten, want er is zóiets vreselijks gebeurd... Dan moeten twee gewetenloze mensen Naboth komen beschuldigen: 'Hij heeft God en de koning vaarwel gezegd.' En de uitkomst staat al vast: Naboth moet worden gestenigd.

Zie je? Dit is het onverdunde kwaad. En het tooit zich met een zweem van godsdienstigheid. Iedereen moet vasten. En: 'Heb je het al gehoord? Naboth heeft Góð vaarwel gezegd...' De duivel houdt van rookgordijnen, en het liefst van religieuze rookgordijnen. En intussen kun je het land van de ander inpikken. De hoogste kerkelijke leider komt wel een gebed uitspreken voor je troepen, zodat je een speciale militaire operatie uit kunt voeren. Het is pure godslastering wat hier gebeurt. En de leiders van de stad doen precies wat hun wordt opgedragen. Dat is toch schokkend! Maar zo gaat het toch nog steeds, op veel plaatsen in de wereld? Wie in de weg staat, wordt uit de weg geruimd. Hoeveel mensen die zich keerden tegen dictators zijn al niet verweenen? Of vergiftigd? Of zomaar van een hoog balkon gevallen? Of bij een mysterieus verkeersongeluk om het leven gekomen? 'Hoe achteloos in ons midden wordt het kostbaar mensenbloed gestort' staat er in een lied.

En Izebel? Zij is vrolijk! 'Kom op, Achab, ga je wijngaard maar in bezit nemen. Naboth is dood. Probleem opgelost!' En Achab staat op. En in het zonnetje loopt hij door de wijngaard. 'Hoe had ik het ook al weer bedacht? Daar de uien, of toch daar. En de worteltjes dáár...' Hij zal er eens een deskundige bijhalen.

3. God is er ook nog!

En dan opeens... ziet hij Elia. Want God is er ook nog. En als God luistert vanuit de hemel, dan hoort Hij de stem van het bloed. Want onschuldig bloed heeft een stem. Dat hoorden we toch aan het begin van de dienst? Daar lezen we uit Genesis 4, aan het begin van de Bijbel. Na de eerste moord, de moord op Abel, komt God naar de moordenaar toe, naar zijn broer Kaïn, en God zegt: 'Wat heb je gedaan! Er is een stem van het bloed van je broer, dat van de aardbodem tot Mij roept.' De stem van het bloed... de stem van onschuldig bloed. God hoort die stem, en Hij reageert. Denk nóóit dat God het allemaal maar toelaat, al het kwaad in de wereld. Dat Hij er niets mee doet. We hebben Psalm 82 gezongen: 'God daagt de rechters voor het gerecht, het oordeel wordt hun aangezegd.' Als dit nou een film was, dit verhaal, hoe zou het dan verder gaan? Ik denk dat je dan Achab zou zien, rondwandelen in die wijngaard, maar dat hij dan niet Elia zou zien, nee, hij zou iets anders zien: de schim van Naboth. De geest van de overledene, die zou daar rondwaren. En 's nachts zou die kreten slaken waardoor Achab in zijn bed zou liggen rillen. Kijk, dat is Hollywood. Maar wat zegt de Bijbel? De Bijbel zegt iets heel anders, kijk maar mee, vers 17: 'Maar het woord van de HERE kwam tot Elia, de Tisbiet...' Het is het Woord van God, dat jou en mij, u en mij, precies aanwijst waar het mis zit in ons leven. En hopelijk is het niet zo ver gegaan als bij Achab, maar dat worteltje, de wortel van het kwaad, de verkeerde gedachte, de begeerte, noem maar op – het wordt in de Bijbel allemaal feilloos aangewezen. Daarom is het soms zo'n moeilijk boek, zo'n irritant boek, dat een streep zet door je leuke feestje.

'Heb je mij gevonden, mijn vijand?' zegt Achab tegen Elia, als die het Woord van God komt brengen. Natuurlijk is dat Woord van God lang niet altijd gemakkelijk. En er zijn hele stukken in de Bijbel waar ik van denk: 'Tjonge zeg, moet ik die gaan lezen in een kerkdienst?' Dan zie ik mensen voor me die misschien voor het eerst in een dienst komen, en dan denk ik: 'Dat geeft kortsluiting!' Maar dat komt omdat de Bijbel zo eerlijk is. Het Woord van God laat precies zien wat de gevolgen zijn van de zonde: het begint met dat kleine worteltje, en het groeit uit tot een duivelse ramp. En dat wordt allemaal zonder omwegen beschreven, daarom is de Bijbel soms zo'n heftig boek, zo confronterend. En ook zo realistisch, want zó is het leven. Kijk maar wat Elia zegt, in vers 20 en verder: 'Ik heb u gevonden, omdat u uzelf verkocht hebt om te doen wat slecht is in de ogen van de HERE. Zie, Ik breng onheil over u. Ik zal uw nakomelingen

wegvagen, en Ik zal van Achab alle mannen uitroeien, (...) vanwege uw tergen, waarmee u Mij tot toorn hebt verwekt en Israël hebt doen zondigen.' En vervolgens geeft de schrijver van het boek Koningen dan nog een vernietigend oordeel over Achab en Izebel, in vers 25 en 26: 'Er is nooit iemand zoals Achab geweest, die zichzelf verkocht om te doen wat slecht is in de ogen van de HERE, omdat Izebel, zijn vrouw, hem daartoe aanspoorde.' Je zou zeggen: 'Dat is het dan, einde verhaal.' Maar het meest opzienbarende, dat zijn de laatste verzen van het hoofdstuk. Want het is nog niet klaar. Wat gebeurt er? Achab lústert naar Elia, hij scheurt zijn kleren, als teken van intens verdriet. Hij doet rouwkleren aan, en hij gaat vasten. En lopen doet hij alleen nog maar héél langzaam. 'Hoe is het mogelijk,' denk je dan. 'Dit is dus óók Achab.' In ieder mens kan dat Woord van God iets uitrichten. Zélf bij Achab. Wat een kracht heeft Gods Woord! En nóóit wonderlijker dan zijn reactie is de manier waarop God dáár weer op reageert. Hij zegt tegen Elia, vers 29: 'Hebt u gezien dat Achab zich heeft vernederd voor Mijn aangezicht? Omdat hij zich heeft vernederd voor Mijn aangezicht, zal Ik dat onheil nog niet in zijn dagen brengen. In de dagen van zijn zoon zal Ik dat onheil over zijn huis brengen.' God stelt zijn oordeel uit! Hij is bereid om Zijn plannen te veranderen, omdat Hij ziet dat Achab zichzelf klein maakt, en berouw toont.

4. Óók door Zijn moeilijke Woord toont God Zijn genade

En hier komen we bij de kern van het hele hoofdstuk. Want je ziet hier een koning die wordt beschreven als de slechtste koning die er ooit is geweest. En tóch laat de HERE óók deze koning Achab niet los. Dat God Zijn profeet stuurt, dat God Elia stuurt, is een blijk van genade! Waarom? Omdat dat oordeel, dat Elia aankondigt, niet op die manier hoeft te gaan! God kán Zijn plannen wijzigen, dat blijkt! Elia is geen waarzegger, hij is een profeet! En profetie is géén waarzeggerij. Er is een andere profeet, Jona, die in Ninevé moet gaan profeteren: 'Over veertig dagen zal God deze stad helemaal vernietigen.' Maar wat gebeurt er? De bevolking van Ninevé krijgt berouw en bekeert zich, en God doet het niet! Het oordeel gaat niet door! Gods woorden zijn genadig, altijd! Het feit dat Elia daar in die wijngaard staat, dat is genade. God geeft Achab tóch weer een kans! En als Achab berouw toont, wijzigt God Zijn plan. Alleen... dat berouw van Achab, dat is helaas maar tijdelijk. In het volgende hoofdstuk is het al weer weg. Dat is het verschil met koning David, een paar eeuwen eerder. Koning David vermoordde óók zijn buurman, niet om zijn wijngaard te stelen, maar om zijn vrouw te stelen. Maar het berouw van David was niet tijdelijk, het was niet voor de vorm, alleen angst voor de straf van God. Het berouw van David was echt, en God zag dat ook. De straf die David kreeg was niet mals, maar God ging wél met hem verder. Bij Achab ligt dat anders. Achab is éven geraakt, éven is hij emotioneel. Dat kun je hebben, als mens: je bent éven geraakt door het geloof, door de Bijbel, bijvoorbeeld bij een begrafenis, en daarna ebt het weer weg. Maar wie je ook bent, ook als het zó gaat: aan God zal het niet liggen! Hij reikt iedereen de hand, zélf deze goddeloze koning Achab. Hij laat Achab niet los, Hij stuurt Elia naar hem toe, Hij komt met Zijn Woord, en als Achab luistert stelt Hij Zijn oordeel uit. Vind je dat nou niet wonderlijk? We hebben toch wel echt een ongelooflijk genadige God?! Hij geeft je elke keer weer een kans, maar de vraag is wel: grijp je die kans? Pak je die kans met twee handen aan? Uiteindelijk doet Achab dat niet. En zijn zonen ook niet. Daarom gaat het oordeel van God door. Maar dat ligt niet aan God. Hij is de hemelse Vader, die mensen niet wil veroordelen, Hij wil genadig zijn. Hij wil je juist redden! Misschien is het zo dat Gods Woord ook jou vandaag aanklaagt, net als Achab. Als dat zo is, ga dan niet mokken, ga niet boos in protest, en duw God ook niet weg uit je leven. Maar maak je klein, verneder je voor de allerhoogste God. Want Hij is een God van genade. Hij is bereid om Zijn plannen bij te stellen. Misschien heb jij momenteel de rol van Elia. En moet je een ongemakkelijke boodschap brengen. Besef dat Gods Woord er niet is om mensen af te breken, maar om mensen op te bouwen. Niet om te veroordelen, maar om te redden. We hebben dat Woord van God allemaal broodnodig als spiegel om in te kijken.

En we hebben ook medemensen nodig, die ons die spiegel voorhouden.

Ik keek op de website van Gevangenzorg Nederland, een organisatie die gevangenen en ook ex-gevangenen opzoekt, onder meer om samen dat Woord van God te lezen. En ik kwam onder meer het verhaal tegen van Bart. Dat is overigens niet zijn echte naam. Bart groeide op in een hecht gezin in een rustig tuindersdorp. Maar vooral op de middelbare school ging het mis, en Bart kwam terecht in de criminaliteit. Het ging van kwaad tot erger. Hij was 17 jaar toen hij op een morgen door de politie van zijn bed gelicht werd. Bart werd hard aangepakt en drie maanden in beperking gezet. Ondanks dat gaf hij niet toe. 'Ik leefde in een wereld van ontkennen, al was er nog zoveel bewijs. Dus toen ik werd voorgeleid voor de rechter zei ik: Ik ben onschuldig, ik heb niks gedaan.' Hij was alleen maar kwaad op alles en iedereen. Een paar maanden na zijn arrestatie liet Bart zich met tegenzin overhalen om mee te doen aan een SOS Cursus. SOS staat voor Spreken Over Slachtoffers, Schuld en Samenleving. Met de cursus wil Gevangenzorg Nederland gevangenen helpen om in de spiegel te kijken. Er komt een slachtoffer vertellen wat hem of haar is overkomen. In dit geval was dat Maaïke, die werkte in een drogisterij, met haar jongere zusje. Maaïke vertelde dat ze op een morgen samen de winkel gingen openen. Ze gingen nog even naar een kleine tussenruimte om daar te roken. Maar daar werden ze opgewacht door drie overvallers met bivakmutsen, vuurwapens en messen. Ze dwongen Maaïke en haar zus om de kluis te openen. Het was vreselijk heftig.' En eindelijk, eindelijk, door dat verhaal van Maaïke, werd Bart geraakt. Hij zegt: 'Het was alsof ik klappen kreeg. Alsof een aardbeving scheuren maakte in de muur die ik om me heen had gebouwd. Ik heb die nacht niet geslapen en heel veel gehuild. Ik dacht steeds aan wat Maaïke had verteld, wat ze had doorgemaakt door die ene overval. En ik dacht aan de mensen die slachtoffer waren van mijn daden. Wat had ik hun aangedaan? Ik kon me er niet overheen zetten.' Uiteindelijk bekende Bart alles wat hij had gedaan. Hij kreeg zes jaar cel, dat was een grote tegenvaller. Hij heeft zijn straf uitgezeten en is inmiddels al weer jaren vrij. Bart beseft als geen ander dat het heel anders had kunnen lopen. Zijn familie is enorm belangrijk geweest voor zijn herstel. En nog steeds. Maar het is allemaal begonnen met het verhaal van Maaïke. Hij zegt: 'Zonder Maaïke had ik hier niet gezeten. Ik ben haar zo dankbaar.' En nu wil hij zélf graag zo iemand worden. Hij zegt: 'Ik wil iemands Maaïke zijn, als ik maar bij één jongen het verschil kan maken, dat zou voor mij al voldoende zijn.' Zo houdt God ons een spiegel voor. Hij gebruikte Elia voor Achab, hij gebruikte Maaïke voor Bart. Vandaag spreekt Hij Zijn Woord, want Hij is een God die maar één ding wil: Hij wil mensen redden! Jou en mij!

5. Hij wil vergeven, want Hij Zelf gaf onschuldig bloed!

Maar nu de belangrijkste vraag: als God mensen wil redden, zélf mensen zoals Achab, neemt Hij dan dat bloed wel serieus, dat onschuldige bloed van Naboth? Hoort God de stem wel van dat onschuldige bloed? Dat is een héél benagrijke vraag: is God wel rechtvaardig als Hij genadig is? En op die vraag is een verbijsterend antwoord. God is rechtvaardig, óók als Hij genadig is. Waarom? Omdat Hij één geworden is met de slachtoffers. Omdat Hij neergedaald is in de Persoon van Jezus Christus, en Zich totaal heeft vereenzelvigd met de slachtoffers. Zijn éígen bloed heeft gevloeid, bloed dat wérkelijk, volkomen onschuldig is. Zoals Petrus dat schrijft, we hebben het gelezen: 'U bent vrijgekocht, niet met vergankelijke dingen, zilver of goud, maar met het kostbaar bloed van Christus, als van een smetteloos en onbevlekt Lam.' Alleen het slachtoffer kan de dader vergeving schenken. En omdat Jezus één geworden is met hen, met de slachtoffers, alleen daarom kan Hij vergeving schenken, genade, een toekomst, nieuw leven, eeuwig leven. Ook het onschuldige bloed van Jézus heeft een stem. En straks, aan het einde van de dienst, zullen we daarover zingen: 'O afgrond, waarin alle zonden verzinken en niet meer bestaan! O diep geheim van Christus' wonden, het oordeel is te niet gedaan! O Heer, uw bloed roept voor altijd: barmhartigheid, barmhartigheid!' Hoor je die stem? De stem van onschuldig bloed. Geef je over aan Hem. Schuil bij het Lam van God! Schuil bij Jezus! Amen.